

Andrea Bocelli - operaens

■ Starter Skandinavia-turnéen på Fornebu 8. april

Han er brobyggeren fremfor noen mellom klassisk opera og popmusikk. Publikum elsker ham, operanmelderne ofte ikke. Førstkommende torsdag starter italienske Andrea Bocelli (51) sin skandinaviske konsertturné på Telenor Arena i Bærum.

PIERA ANNA FRANINI

Fra operaarienes til popmusikkens verden, fra operahus til stadioner og bytorg blir han sammenlignet med legendariske stjerner som Whitney Houston og Céline Dion og klassiske stjerne navn som Bryn Terfel og Roberto Alagna. Tenoren Andrea Bocelli har slått inn på en dristig karriere, der han bryter ned barrierene mellom popmusikk, operapop og klassisk opera.

Det har han lyktes med i sin urokkelighet. Den italienske artisten fyller 52 år i september og er en av verdens mest kjente sangere. Han har vært i offentlighetens rampelys i 17 år, konsertene hans trekker i gjennomsnitt 20 000 publikummere, og han har konstant ligget høyt oppe på de internasjonale hitlistene med sine 70 millioner solgte plater. Han står for en suksess som bryter med tradisjonen, noe ikke alle har nikket anerkjennende til. Blant dem utmerker operanmelderne seg som de rene hevn-gudinnene når Bocelli setter sin fot i et teater fylt av melodrama.

Bocelli åpner sin Skandinavia-turné med Stockholm Concert Orchestra i Telenor Arena i Bærum 8. april. Etter sin opptreden i Norge vil han være på plass i Fornebu i København 9. april, mens Ericsson Globe i Stockholm står for tur 11. april.

Hjemme best. Mellom reiser og engasjementer vender han alltid tilbake til sitt vakre hjem ved kysten i Forte dei Marmi i Toscana, som han kjærlig omtaler som sitt rede. Men det er også et kunstners skattkammer, og det er her han arbeider. I hans «mausoleum», som han kaller det, hviler det en enorm samling av trofeer, statuer, medaljer, skulpturer og spennende bilder av ham sammen med konger, statsverhoder og forskjellige berømtheter – alt et vitnesbyrd om hans strålende karriere.

En kontinuerlig strøm av mennesker fra musikkens verden kommer og går i tenorens villa. Barna repeterer pianoleksene sine, Bocellis unge og vakre forlovede, Veronica Berti, holder diskret øye med dem nå og da. Paret er nesten uadskillelig. «Andrea er så sjarmerende at jeg foretrekker å ikke la ham være alene. Det er en viss risiko for at han kan bli stjålet!» fortalte hun meg spøkefullt.

Bocelli og Enrica Cenzatti, som

– Jeg er en heldig mann som står i stor gjeld til livet. En mann er lykkelig når han er omgitt av kjærlighet, og det har jeg vært siden den dagen jeg ble født, fastslår Andrea Bocelli. Torsdag synger han i Telenor Arena på Fornebu.

FOTO: TRYGVE INDRELIID

har sønnene Amos og Matthew sammen, ble skilt i 2002. Hun oppga Bocellis omfattende reisevirksomhet som årsaken til bruddet. Det er en av grunnene til at han nå alltid ønsker å være sammen med familien sin.

Sterk mor. Bocellis mor, signora Edi, besøker ofte sønnen sin i Forte dei Marmi. Hun har et herlig temperament og betrakter Andrea stolt. Hun er en italiensk mor som lyser opp i nær- været av sin sønn. Moren beundrer ham, men bebreider ham også for å være meget selvkritisk. – Du vil aldri innse hvor dyktig du er, sier hun ofte til ham. Hun er klippen i familien, kvinnen

som innprentet motet og selvfølelsen i unge Andrea og som oppmuntret ham til å være selvstendig til tross for at han er blind.

Moren har rett. Bocellis ydmykhet er avvæpnende, og han er brydd over all oppstandelsen han forårsaker med sin tilstedeværelse. Bortsett fra det er han en tilfreds mann som fremfor alt er glad for å ha lyktes yrkesmessig med noe hjertet hans er fylt av.

– Hva mer kan jeg be om? Jeg er en heldig mann som står i stor gjeld til livet. En mann er lykkelig når han er omgitt av kjærlighet, og det har jeg vært siden den dagen jeg ble født. Dette er det viktigste, og i tillegg føler jeg at

det ikke har gått så verst med min karriere, fortalte han meg.

– Den klassiske musikkens anmeldere har ikke alltid vært snille mot deg...

– De står i et motsetningsforhold til folkelig suksess. Det faktum at det vanlige publikum kan avgjøre en artists suksess, plager dem.

– Blir du oppbrakt over anmeldernes syrlige kommentarer?

– Suksess innebærer en risiko for at man kan miste bakkekongtaket, og litt negativ omtale bidrar til å få en ned på jorden igjen. De første anmeldelsene gjorde meg ille til mote, men man må lære å leve med dem.

– Du siterer ofte Oscar Wildes treffende observasjon: «Man tilgir mennesker alt bortsett fra deres suksess.»

– Jeg elsker aforismer, særlig de fra Wilde. Hvis man ser på historien, sier den oss at ingen store suksesser er oppnådd uten bitter motstand. Jeg er sikker på at jeg ikke kommer til å være noe unntak.

– Du har flere ganger sunget sammen med Plácido Domingo, den største blant tenorer. Hvordan har han påvirket deg?

– Han er en meget intelligent mann og en fremstående musiker. Han er en velutdannet person og et følsomt menneske. Det

popstjerne

■ Har solgt 70 millioner plater – 700 000 i Norge

er en ære å ha samarbeidet med ham.

- Du har flere ganger hevdet at operaen har mistet sin opprinnelige misjon, som er å formidle kunst til folket.

- Operaen ble skapt for allmennheten, den skal ikke bare finne sitt uttrykk i aristokratiets salonger. De som kan musikkhistoriens ABC, vet at det vanlige publikum pleide å stå i kø ved billettluken mens de ventet på å gå inn i teateret. Nå er det tilbøyeligheter til snobberi, og det er beklagelig. Etter mitt syn bør det som er forfinet, gradvis komme alle til gode, ikke omvendt.

- Du har uttalt at det finnes

klassisk musikk som er så vakker at den kunne gjøres folkelig og lett, og at det finnes lettmusikk som er så vakker at den kunne passe som klassisk musikk. Hvilken lettmusikk henviser du til?

- Til den som er mer lik klassisk musikk, for eksempel mange av Frank Sinatras sanger. Jeg tenker da på «My Way» og «Strangers In The Night». Jeg liker også Charles Aznavour. Det å komponere popmusikk, utvikle melodiene og skape harmoni, bringer en nær den klassiske musikkens konsept.

- Beatles inkludert?

- De er et unikt tilfelle, et enestående fenomen, og folkelige i

den forstand at de også introduserte en ny mote som ble kopiert av mange mennesker på den tiden. Sangene «Yesterday» og «The Long And Winding Road» er ganske enkelt mesterstykker.

- Du vokste opp i den lille landsbyen Lajatico i Toscana, i naturskjønne omgivelser. Hva er det ved den tilværelsen du verdsetter?

- Hver og en av oss er et resultat av virkelige opplevelser, kunnskaper og levd liv. I går sa jeg til sønnene mine: «Husk at for å spille pianoforte bra, må dere leve fullt ut. For hvis dere ikke har erfaringer, eller erfaringene ikke har gitt dere en stolk, vil dere ikke bli teknisk gode pia-

Andrea Bocelli

Alder: 51 år

Italiensk tenor, synger pop, musikaler og klassisk.

Platedebuterte i 1994. Siste utgivelse er operaen *Carmen*, som kom i år.

Platesalget globalt nærmer seg 70 millioner.

I Norge har Bocelli solgt over 700 000 album.

Ble blind 12 år gammel. Utdannet seg til jurist. Ble oppdaget først som 34-åring, kjent for duetter med blant andre Sarah Brightman.

Nettopp hedret med stjerne på Hollywood Walk of Fame. Har opptrådt flere ganger i Norge.

Konserten i Bærum 8. april er den første av tre i Skandinavia.

Aftenposten fakta

«Det faktum at det vanlige publikum kan avgjøre en artists suksess, plager operaanmelderne»

Andrea Bocelli, tenor

«Ingen store suksesser er oppnådd uten bitter motstand. Jeg er sikker på at jeg ikke kommer til å være noe unntak.»

Andrea Bocelli, tenor

«Sangene «Yesterday» og «The Long And Winding Road» er ganske enkelt mesterstykker»

Andrea Bocelli, tenor

En av rockens vakreste ballader runder 40 år i disse dager.

Let it be til evig tid

Signert

Torstein Hvattum

DET MÅ HA vært den forsommern jeg slet med å komme meg ut av ungdomsskolen på anstendig vis. I kjellerrommet til min mest fortrolige musikkompis smøg myke, inntrengende toner ut av store høyttalercasser. Det var mitt første møte med «Let It Be». Hvilken kjelleropplevelse.

Jeg hadde hatt spesiell sans for Paul McCartney i flere år allerede. Selv om John hadde den tuffeste rockestemmen, skrev Paul de mest melodiose balladene. De låtene du kunne drømme deg bort med, borti en krok. «Let It Be» var definitivt en sønn. Den var signert Lennon/McCartney, som vanlig, men bar tydelig preg av Pauls musikalske sjel. Det var sommeren det var lett å ty til «Let It Be» når det var jenter i nærheten.

Morssavn. Den klassiske balladen er historien om et sterkt morssavn, en desperat følelse av at The Beatles var på hell – og en vidunderlig evne til å forene melankolske toner og inderlig følte ord i en perfekt harmoni.

Pauls mor døde da gutten bare var 14 år. Mother Mary vendte tilbake til sin sønn i en drøm sensommeren 1968 mens The Beatles jobbet for fullt med *White Album*. Stemningen i studio var svært anspent, og McCartney lot morens ord «let it be» i drømmen til ham være førende for hvordan han skulle møte gruppens videre problemer. Det var kanskje ikke så mye å kjempe for likevel.

Om denne versjonen av forløpet til «Let It Be» er riktig, er det fortsatt flere meninger om. Men den passer perfekt som en mytebefengt innpakning av balladen som i årenes løp er blitt regnet som noe av det mest fullendte Beatles skapte.

Så får det ikke hjelpe at John Lennon en tid senere omtalte balladen som en dårlig kopi av Simon & Garfunkels «Bridge Over Troubled Water».

Bare så synd, John, at «Let It Be» ble innspilt for Simon & Garfunkels klassiker.

Annenplass. I påsken er det garantert duket for jubileumsfeiring og et gjenhør i fjellheimen. Riktig nok ble låten første gang innspilt i 1969, men det er versjonen året etter som ble den fullendte, og som utrolig nok måtte nøye seg med en annenplass på de britiske hitlistene.

torstein.hvattum@aftenposten.no

ASTRONOMISKE HONORARER. Rockemusikere er langt bedre betalt enn klassiske musikere. Men verdens best betalte orkesterdirigent håver inn langt over 20 millioner kroner i året.

Også klassisk er big business

PIERA ANNA FRANINI

Milano

Det amerikanske magasinet Billboard utarbeidet nylig en liste over pengesterke toppartister og deres vanlige honorarer. Popgruppen U2 topper listen med en inntekt på drøyt 620 millioner kroner i 2009, etterfulgt av Bruce Springsteen (360 millioner kroner) og Madonna (300 millioner kroner).

De som ikke figurerer på listen, er utøvere av klassisk musikk. Unntaket er sangeren Andrea Bocelli, som glir over i kategorien lyrisk pop.

En annen verden. Klassiske utøvere tjener ikke de enorme summene som deres kolleger innen popens og rockens verden håver inn. De befinner seg i en annen verden, selv om det også innen klassisk musikk finnes artister som for én kveld krever salærer tilsvarende det tre-firedobbelte av vanlige folks årslønn.

Den klassiske musikken lider i nedgangstider. Opera som kunstart har fått strammere kår, og forholdene er ikke særlig bedre for symfoni- og kammermusikken. Hvor enn man retter blikket i verden, foretas innstramminger i programmet, artister blir bedt om å fire på kravene og oppgi «gulljakten».

Satser på de unge. Byråene viser nå en tendens til å satse på de unge håpefulle i et forsøk på å holde salærstansene under kontroll, som jo er en dyd av nødvendighet. Likevel er engasjement av stjerneartister dessverre ikke forenlig med dagens krav til økonomisk fleksibilitet.

De privilegertes salærer, som det boblende 70- og 80-tallet redet grunnen for, fortsetter å stige til værs. Men ser man bort fra dem innen musikkens verden som ikke kan røres, blir alle andre anmodet om å gå ned i pris.

Store forskjeller. Gjennomsnittslønnen til en som spiller i orkester, kan ikke sammenlignes med de gyldne inntektene til stjerner som ikke er villige til så mye som å varme opp stemmen for mindre enn 320 000 eller 400 000 kroner pr. forestilling. Minst.

Den klassiske konsertpianisten Lang Lang, som vokste opp på brød og pianoforte, bodde i en leilighet i Beijing der fire familier delte bad. Nå kan han tjene 320 000 kroner på hver konsert. De dyreste fiolinistene er Anne-Sophie Mutter og Itzhak Perlman, som kan forlange 560 000 kroner for en konsert.

Hvis man ser bort fra cellisten Mstislav Rostropovitsj, som spilte sin Stradivarius for astronomiske salærer, er de dyreste utøverne i et orkester pianister og fiolinister. I musikkens hierarki anses stemmen for å ha størst økonomisk innflytelse, og René Fleming, Anna Netrebko, Angela Gheorghiu og Roberto Alagna er blant de dyreste soprane.

Levine best betalte dirigent. En lang rekke fortreffelige konsertutøvere krever bare opptil 160 000 kroner pr. opptreden. Dirigenten stiller imidlertid alle de andre i skyggen.

Lorin Maazel har ledet sitt orkester med en av tidenes dyreste taktstokker i rustfritt stål, men blir nå passert av James Levine. Som dirigent for Boston Symfoniorkester og The Metropolitan Opera i New York innkasserer han 22 millioner kroner årlig i tillegg til inntekter fra ekstreforesetillinger. Dirigenter som opptrer ved spesielle anledninger, kan kreve opptil 80 000 kroner pr. kveld.

La Scala holder igjen. Teatrene i Eu-

Klassisk. Lorin Maazel har en av tidenes dyreste taktstokker. FOTO: OLIVER LANG/AFP

Klassisk. Itzhak Perlman en av de dyreste fiolinister. FOTO: TIMOTHY A. CLARY/AFP

Klassisk. Andrea Bocelli trekker i retning av lyrisk pop. FOTO: SEBASTIEN HOGIER/REUTERS

Klassisk. Anne-Sophie Mutter kan som en av de beste klassiske artistene forlange 570 000 kroner for én konsert. FOTO: MATTIS SANDBLAD

Pop. Bono og U2 best, spilte inn over 620 millioner kroner i fjor. FOTO: BERIAMIN J. MYERS/REUTERS

Pop. Bruce Springsteen hadde over 360 millioner kroner i inntekt i fjor. FOTO: JEFF SHERZAF

Pop. Madonna, nummer tre på listen med 300 millioner kroner innsplitt. FOTO: PAULO WHITAKER/REUTERS

ropa og USA, som ikke rår over Midtøstens oljepenger, har de senere årene begynt å avvise de vanvittige salærkravene. La Scala i Milano, et av verdens fremste operahus, har på grunn av sin prestisje ikke behov å gi etter for enkelte artisters ublu krav og er ikke villig til å punge ut med mer enn 160 000 kroner for en artist uansett status. Dessuten har flere teatre rundt omkring i Europa satt en øvre grense for salærer på rundt 160 000 kroner.

Pablo Meléndez, redaktør for magasinet Ópera Actual, bedyrer at «i Spania har vi benyttet et tak for salærstans i minst ti år, offisielt er vi banebrytere i Europa».

Strammer livremmen. – I Tyskland kontrollerer ikke staten artistenes salærer, kanskje fordi de fremdeles ligger på et lavere nivå enn i andre land. I Monaco, for eksempel, er taket langt under 160 000 kroner, hevder Ulrike Hessler, direktør for kommunikasjon og mar-

kedsføring ved Bayerische Staatsoper og påtroppende generaldirektør ved Semperoperen i Dresden. I tillegg strammer livremmen inn fra Europa til Asia og det amerikanske kontinentet. Noen teatre i USA har enten stengt dørene eller kuttet i programmet.

Japan, inntil nylig musikkbransjens mest attraktive land, har redusert sine reklamekampanjer, sesonger og invitasjoner til gjesteartister. I Italia, operaens hjemland, har teatre skåret ned på antall forestillinger og arrangementer. Det er bare artister fra det forlokkende Abu Dhabi som for tiden er uoverkommelig dyre for andre land.

«Revolusjon» i Spania. – I løpet av de siste 20 årene i Spania har våre teatre gjennomlevd en revolusjon – antall sel-skaper er firedoblet. Imidlertid begynner krisen å merkes.

Kutt i offentlige midler kommer i tillegg til lavere inntekter fra billett salg og sponsormidler. Med unntak av Gran

Teatre del Liceu i Barcelona og Teatro Real i Madrid, som er 50 prosent subsidiert av staten og mottar resten fra sponsorer, er det publikum som støtter opp om det levende teateret, sier Meléndez.

Store språk i Russland. I Russland fortsetter Marinskij-teateret i St. Petersburg og Moskvas Bolsjoj-teater uførtroddent sitt program, drevet frem med statens fulle og uforbeholdne støtte. Rykter vil ha det til at en russisk tolk har mottatt beløp opp mot 1,6 millioner kroner for spesielle arrangementer.

Et annet rykte går ut på at medlemmer av det storslagne orkesteret ved Marinskij-teateret mottar en lønn på bare 9000 rubler i måneden (rundt 1800 kroner), og følgelig må de se etter muligheter i utlandet hvis de vil slippe på den magre inntekten.

Knapt til å tro i et land som ellers ikke har noe øvre tak for artisthonorarer.

Oversatt av Unni Wenche Grønvoold

Det var forutbestemt at Wynton Marsalis skulle bli klassisk trompetist. Men han valgte jazzen og ble raskt et ikon.

Obamas mann på trompet

PIERA ANNA FRANINI

Abu Dhabi

Time Magazine har rangert Wynton Marsalis blant de 25 mest innflytelsesrike personene i USA, og dagen etter at Barack Obama ble innsatt som president, spilte han i Det hvite hus. Han er som et ustoppelig fyrverkeri.

Dirigenten Sir Simon Rattle er en lidenskapelig beundrer av Marsalis og ga ham i oppdrag å komponere et stykke for Berliner Philharmoniker i sommer, kalt *Swing Symphony*.

– Det er en meget utfordrende komposisjon i seks sats. Berliner vil spille sammen med mitt storband, sier Marsalis.

Og Rattle vil stå på podiet.

– Jeg har kjent Simon en stund, men dette er første gang vi samarbeider.

Ved siden av å være en artist som strengt følger reglene, liker han å utforske forskjellige musikalske retninger og bryte med generer og stilarter. Under samtalen vår i Abu Dhabi innrømmer Marsalis at hans kjennskap til arabisk musikk er meget beskjeden. Men etter et par timer vender han tilbake til konsertsalen og slutter seg til publikum som lytter til Iraqi Nasseer Shamma på det arabiske instrumentet ouds guru. Etter konserten går Marsalis rett til garderoben og ber om å få møte Shamma. De diskuterer musikk helt til klokken tre om natten. Åtte timer senere spiller de to sammen, og om kvelden – under konserten – kaller Shamma Marsalis opp på scenen for å improvisere. Denne besettende oppvisningen i talent fant sted på Admaf-festivalen i Abu Dhabi, der Marsalis hadde sin første opptreden i Midtøsten.

– Var dette en fascinerende opplevelse for deg?

– Ja, jeg er begeistret for arabisk musikk og tror den vil være en kilde til inspirasjon for mine fremtidige komposisjoner, sier han.

Konsserter i London. I juni avholdt Marsalis en rekke konsserter ved Barbican Centre i London som hyllet jazzen fra Jelly Roll Mortons tid og frem til i dag – et ambisiøst prosjekt som blant annet omfattet workshops på lokale skoler. Hvorfor falt valget på London?

– Fordi det er en by som er ytterst mottagelig, full av jazzklubber, kosmopolitisk og med en imponerende historie. Dessuten kjenner jeg byen ganske godt og har spilt der ofte.

Marsalis har en umettelig appetitt på livet:

– Jeg liker å ha det travelt. Min oppvekt besto av arbeid dagen lang. Jeg liker å ha det slik. Å arbeide faller meg naturlig, sier han.

Han har en dynamikk som smitter over på bandet hans og er en perfekt representant for de demokratiske idealene Marsalis ustanselig forfekter, både som menneske og artist. Jazz at Lincoln Centre Orchestra er en munter konstallasjon, i sprud-

Wynton Marsalis

Født i 1961 i New Orleans.

Begynte å spille trompet seks år gammel.

Faren, Ellis Marsalis, er musiker, og det samme er flere av hans brødre.

Studerte ved Juillard School of Music.

Har vunnet flere Grammy-priser.

Kunstnerisk leder ved Jazz at Lincoln Center, New York.

Har spilt inn en lang rekke plater med verdens ledende jazzmusikere. Har også spilt inn flere plater med klassisk musikk.

Aftenposten fakta

lende humør selv etter at de er blitt bedt om å spille det samme stykket for fjerde gang.

Leder. Marsalis er en livlig og glad person, men en uforbederlig ordkloyver. Det er tydelig at han er den fødte leder, men ikke en som liker å delegerer. Han ønsker ikke for mye oppmerksomhet rundt seg selv, da han er redd det ville splitte bandet.

– Vi er én familie, og de er mine brødre, sier han.

Marsalis' beste venn er Victor Goines, klarinettist og kamerat siden barnehagen. Han lovpriser Marsalis' evner.

– Vi samarbeider perfekt, uttaler han.

Marsalis er musiker, men også en offentlig skikkelse og støtter åpent president Barack Obama.

– Hvem er han, Barack Obama?

– Han representerer det beste ved Amerika.

– Tror du at han vil forandre USA?

– Ja, men forandringen vil ta tid. Den kan ikke skje over natten. Presidenten kan ikke kure alle våre plager ved å vifte med en tryllstav. Men hvis vi konsentrerer oss om hvem vi er som nasjon, med en kultur som forener oss, kan vi gå fremtiden trygt i møte.

Politikk. For Marsalis er politikk, musikk og kultur flettet sammen. I boken *How Jazz Can Change Your Life* tydeliggjøres ideene hans, som han virkelig gjen gjennom jazzen.

– Den respekt og tillit som musikerne utviser på scenen, kan forandre vårt syn på verden, mener Marsalis.

– Det er en leksjon i personlig kreativitet og mellommenneskelige relasjoner, som også kan tjene som modell for forretningsvirksomhet eller skape forståelse for hva det innebærer å være en verdensborger. Målet med hver opptreden er å danne et musikalsk ensemble. Jazz tvinger en til å godta det andre bestemmer. Det er vanskelig, men man greier det. Faren min sa en gang: «Jazz befrir en fra

Jazzmusikeren Wynton Marsalis oppttrer under en seremoni i New York i november i fjor da han mottok den franske ordenen Æreslegionen.

FOTO: EMMANUEL DUHARD, AFP

lenkene, man lærer å tenke på en mer sinnrik måte», erindrer Marsalis.

Han er paternalistisk når det gjelder de nye generasjonene.

– De unge håper ikke bare å lære av de beste, men å bli en av de beste, sier han og sparer ikke på metaforene.

– Frihet innebærer restriksjoner. En galakse må for eksempel ha det svarte hullet: Intet svart hull, ingen galakse.

– Jazz er koordineringens kunst, insisterer Marsalis.

– Den forteller deg når du skal starte, når du skal være avventende, når du skal fortsette og når du skal ta deg tid. For jazzen er tid livets blod. Det er ikke en klokkes tikking som angir tingen, men rytmen tempo.

Holdning. Og rytmen er et spørsmål om holdning.

– Rent teknisk handler det om samspillet mellom todelte- og

tredelte rytmer. Disse tre elementene viser vanskelighetsgraden, men gir musikeren en fantastisk rytmisk fleksibilitet. Og den kollektive improvisasjonen har, når den fungerer, en katarsisk effekt, hevder Marsalis. – Rytmen er verktøyet musikere benytter for å tilpasse seg forandringer uten at balansen forrykkes, mestre en utfordring med et klart sinn og konsentrere seg om kollektive mål. En god dose rytme i livet hjelper en til å skjønne når og hvordan man skal anvende sin personlige energi!

– Jazz lærer en å respektere seg selv, er Marsalis' mantra. – Er man i besittelse av denne selvspekten, forstår man at andre menneskers tanker og mål vil kunne avvike fra ens egne. I jazzen ønsker alle å spille forskjellig. Man må lære å lytte til disse forskjellige tilnærningene og måtene å gjøre ting på,

og for å spille sammen må man tilpasse seg og være åpen for en ukjent tilnærming.

– Man må vite når man bare skal forholde seg rolig og når man skal være bestemt. Man vet når en tone er en respons til den andre og når det er tid for improvisasjoner. Å være presis krever hårfint tilpasning, små innrammelser, som utløser en kontinuerlig drivkraft og er fengselsende i seg selv. Her finnes alt som kan forandre ens liv: Kraften det gir å være sammen, men samtidig bevare sin egenart og ha intuisjon, inspirasjon og mot til å forfølge ideer, læring ved prøving og feiling og fortsatte å improvisere. Det er som i en familie når en mor og far diskuterer noe. Hvis man kan komme til enighet, er det storartet. Hvis ikke, kan det bety en katastrofe. Slik Marsalis ser det.

Oversatt av
Unni Wenche Granvold